

KADININ İNSAN HAKLARINDAN BİR SAPMA ÖRNEĞİ: HİNDİSTAN'DA SATİ GELENEĞİ

A DEVIATION EXAMPLE FROM WOMEN'S HUMAN RIGHTS: SATI TRADITION IN INDIA

Ayşen SEYMEN ÇAKAR*

*I am human and nothing human is alien to me.*¹

Terence, 163 B.C.

Özet: Sati, dul kadınların, ölen kocalarının cenaze ateşlerinde yakıldıkları bir Hint geleneğidir. Hindistan'da sati, suç olmakla birlikte devlet ve yerel mahkemeler tarafından zaman zaman görmezden gelinmiştir. Sati, sadece tarihsel bir uygulama değildir, 21. yüzyılda dahi varlığını devam ettirmektedir. Bu çalışmanın amacı, kadının insan haklarından bir sapma örneği olan satiyi ve onun olumsuzluklarını anlatmaktır.

Anahtar Kelimeler: Sati, İnsan Hakları, Kadın, Gelenek, Hukuk

Abstract: Sati is a Hindu tradition of burning a widow on her husband's funeral pyre. Although the sati is a crime, it have been ignored by the state and local courts from time to time. Sati is not only a historical application, its existence continues even in the 21st century. The purpose of this study is to explain sati, which is a deviation example from women's human rights, and its discontents.

Keywords: Sati, Human Rights, Woman, Tradition, Law

* Arş. Gör. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

¹ Elizabeth M. Zechenter, "In the Name of Culture: Cultural Relativizm and the Abuse of the Individual", *Journal of Antropological Research*, Vol. 53, No. 3, Universal Human Rights versus Cultural Relativity, Autumn, 1997, s. 319, <http://www.jstor.org/stable/3630957>, (E.T. 03.01.2015).

GİRİŞ

Kadına karşı şiddet bugün tüm dünyada güncelliğini koruyan bir olgudur. Hatta daha ileri boyutlarıyla kadının insan hakları, başta yaşama hakkı olmak üzere yaygın olarak ihlal edilmektedir. Şüphesiz ki, bu olgunun altında yatan sebepler çok farklı olabilir. Bu olgu, sosyal, kültürel, iktisadi, eğitimsel vs. pek çok kavramla eşleştirilerek incelenebilir. Hangi kavram altında incelenirse incelensin, bir hukuk ihlali olduğu gerçeği yadsınamaz. Dolayısıyla kültürel rölativizm dahil herhangi bir görecelilik tezi, bu tür temel hak ihlallerini meşru hale getirmeye yönelik bir araç olarak kabul edilemez.

Bu çalışmanın konusunu, kadının genel olarak insan haklarının özelde ise yaşama hakkının bir ihlali olan sati uygulaması oluşturmaktadır. Sati, Hindistan'da dul kadınların, ölen kocalarının cenaze ateşinde yanarak ölmeyi göze aldıkları veya almak zorunda bırakıldıkları bir uygulamadır. Bu uygulama, kimi çalışmalarda tarihsel bir olgu olarak aktarılmaktadır. Fakat çalışmanın içeriğinde bahsedildiği üzere konu yirmi birinci yüzyılda dahi varlığını ve güncelliğini devam ettirmektedir.

Hindistan'da günümüzde, kadın ölümlerine yol açan ve sayı olarak satiden daha fazla karşılaşılan bir uygulama daha vardır ki, bu da çeyiz sebebiyle öldürme uygulamasıdır. Bu uygulamada, erkeğin karısından talep ettiği çeyizin kadın tarafından karşılanamadığı durumlarda, yani kadının çeyiz yükümlülüğünü yerine getiremediği durumlarda, erkek karısını yakarak öldürmektedir. Hem sati uygulaması, hem de çeyiz sebebiyle yakma uygulamaları bugün için Hindistan'da suç olarak kabul edilmekte fakat bu olaylar polis kayıtlarına intihar veya kaza olarak geçtiklerinden, olaylarla ilgili caydırıcı nitelikte cezalar verilmemektedir.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla konunun Türk Hukukunda çok fazla incelemesi olmamıştır. Konunun seçilmesindeki amaç, hem sati uygulamasının ve hem de kadına yönelik mevcut bakış açısının olumsuzluklarını gözler önüne sermektir.

HİNDİSTAN'DA SATİ GELENEĞİ

Kadının yakılması, kadına karşı şiddetin ölümcül bir türüdür. Polis kayıtlarına göre, Hindistan'da, Yeni Delhi'de 1979 ve 1983 yılları arasında 2755 çeyiz sebebiyle yakma, Karnakata Eyaletinde 1987 yılında 792, 1988 yılında 922 adet çeyiz sebebiyle öldürme (dowry deaths) olayı yaşandı. Çeyiz yakmalarının coğrafi yayılımı, bazılarının ileri sürdüğüne göre, Kuzey Hindistan'da daha yaygın iken diğer bazılarına göre Delhi, Harayana, Punjab, Uttar Pradesh'in batısı ve Gujarat'taki Saurashtra bölgesinde yoğun bir konsantre ile işlenmesi dahil tüm Hindistan'da yaygındır (Johnson Pamela S. ve Johnson Jennifer A., ² Hindistan'da çeyiz yükümlülüğünü yerine getiremediği için her gün yirminin üzerinde, gayri resmi kaynaklara göre ise yetmiş civarında kadın yakılarak öldürülmektedir.³ Yapılan değişik çalışmalarda Hindistan'da koca şiddetinin % 20 ila 75 arasında olduğu belirtilmiştir.⁴ Kız çocukları, aile için ekonomik külfet olarak görüldüğünden, Hindistan'da doğan kız bebeklerin her yıl bir buçuk milyonunun ölümüne terk edildiği tahmin edilmektedir.⁵ Hindistan'da sağlık nedeniyle kız çocukların ölümü, erkek çocuklarından % 60 daha çoktur. Bunun sebebi, kız çocukla erkek çocuk arasındaki biyolojik fark değil, gıdanın, bakımın, ilginin kızla erkek arasında eşit dağılmamasıdır.⁶ Hindistan'da kadına yönelik genel eğilim bu yöndedir. Bu çalışmada sadece Hindistan'daki sati uygulaması incelenecek olup kadınların çeyiz yükümlülüğünü yerine getirememeleri sebebiyle yakılma olayları bu çalışmanın kapsamı dışında tutulacaktır.

Sati (Su-thi veya Suttee), dul bir kadının kendini, kocasının cenaze ateşinde yakarak kurban ettiği geleneksel bir Hint uygulamasıdır. Ba-

² Pamela S. Johnson ve Jennifer A. Johnson, "The Oppression of Women in India", *Violence Against Women*, 2001, *Sage Journals*, s. 1052, <http://vaw.sagepub.com/content/7/9/1051.full.pdf+html>, (E.T. 04.01.2015).

³ Oktay Uygun, *Devlet Teorisi*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2014, s. 512.

⁴ Işıl Vahip ve Özge Doğanavşargil, "Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalığımız", *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17 (2), 2006, s. 108.

⁵ Uygun, a.g.e., s. 512.

⁶ Gülay Arıkan, "Kırsal Kesimde Kadın Olmak", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, Aralık 1998, s. 11.

zularınca bir ant, bazılarınca da kocasının cenaze ateşinde yanmanın büyük bir onur olarak kabul edildiği eski Hindistan'da sati geleneği, toplumun bazı mezheplerinde oldukça yaygındı. Hatta nişanlı kadınlar dahi sati işlemleri yönünde teşvik ediliyordu.⁷ Sati uygulaması İngiliz Hükümetince, 1828-1835 yılları arasında Hindistan Genel Valisi Lord Bentinck tarafından 1829'da yasaklandı ve daha sonra 1987'de Sati Kanunu ile (Sati Prevention Act) kaldırıldı.⁸ Aslında, satiye karşı başlatılan İngiliz kampanyasının kökleri 1790'larda evanjelik Hristiyanlar tarafından kurulan yeni misyoner grubun misyonerlik faaliyetlerinin başlangıcına dek uzanır.⁹

Rajasthan'da, sati diye isimlendirilen korkunç olay, kadınlara karşı işlenen suçlardan (crimes against women) biridir fakat o aynı zamanda gericiliğin ve eyaletlerin ayrı ayrı yönetildiği bir sistem olan komünal sistemin (communalism) dramatik bir yükselişini de yansıtır. Dini ideologlar, bazı entelektüel kesimler ve devletin bu fenomene yanıtları, bu olgunun sınıf politikası yapısı içerisinde incelenmesi gereken bir konu olduğu yönündedir.¹⁰ Sati, kast ile ve toplumsal kimlik ile ilgili bir olgudur. Roop Kanwar, satiye, Rajput kimliğinden dolayı işlemiştir, daha doğrusu işlemeye zorlanmıştır. Sati bu şekilde algılandığında, somut bir sati olayını eleştirmek, Rajput kimliğini eleştirmek olarak algılanmaktadır.¹¹

⁷ Virendra Kumar ve Sarita Kanth, "Bride Burning", *The Lancet*, Vol. 364, Ek. 1, Aralık 2004, s. 19, http://ac.els-cdn.com/S0140673604176253/1-s2.0-S0140673604176253-main.pdf?_tid=dc3b1056-a082-11e4-a4e8-00000aacb362&acdnt=1421744643_de1620c0377215bf7f45795f95253347, (E.T. 20.01.2015).

⁸ Nehaluddin Ahmad, "Sati-Tradition-Widow Burning in India: A Socio-legal Examination" *Web Journal of Current Legal Issues*, (2009) 2 Web JCLI, s. 1, ftp://207.193.80.9/_JVanHamme/RGS6036/Week%202%20Lecture%201/1_Sati%20Tradition.pdf, (E.T. 03.01.2015).

⁹ Clare Midgley, "Female Emancipation in an Imperial Frame: English Women and the Campaign Against Sati (Widow-Burning) in India, 1813-30", *Womens History Review*, Vol. 9, No.1, 2000, s. 96, <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09612020000200234>, (E.T. 04.01.2015).

¹⁰ Imrana Qadeer ve Zoya Hasan, "Deadly Politics of the State and its Apologists", *Economic and Political Weekly*, Vol. 22, No. 46, Nov. 14, 1987, s. 1946, <http://www.jstor.org/stable/4377725>, (E.T. 01.01.2015).

¹¹ Asghar Ali Engineer, "Status of Muslim Women", *Economic and Political Weekly*, Vol. 29, No. 6, Feb. 5, 1994, s. 297, <http://www.jstor.org/stable/4400757>, (E.T. 04.01.2015).

Temsili ve dönüşümlü olarak kadın, din ve gelenek söylemi içerisinde farklı toplulukların pasif bir sembolü, (mutsuz bir dul kadının kendi isteğiyle, merhum kocasının cenaze ateşine atladığı sati uygulamasının bir kurban sembolü) ve (kürtaj ve cinsiyet belirleme testleri yoluyla kadının üreme hakkının kontrol gücünü ellerinde tutarak) modern milliyetçiliğin gelişmesinin sembolü haline gelmiştir.¹²

Sati'nin (widow immolation) İngiltere tarafından 1829'da kaldırılması, Modern Hindistan'da kadın tarihi açısından hayati bir an haline gelmiştir.¹³ Üst kasta tabi Hindular arasında yüksek bir konsantre ile (Calcutta City'de % 63 oranında) işlenen ve hepsi olmasa da başlıca 8134 tanesi kayıtlara geçirilmiş olan Sati'nin kanunen yasaklanması bir tartışmanın dönüm noktası olmuştur.¹⁴ Öncelikle sömürge yetkilileri tarafından başlatılan tartışma 19. yüzyılda ortaya çıkan kadının statüsü için bir endişe olarak kabul edilmiştir.¹⁵

Resmi kayıtlara göre, 1815-18 döneminde toplamda 2365 satinin 1528'i ve 1828'de (Sati'nin Kaldırılması Kanunu'ndan bir yıl önce) 464 sati olayından 309 tanesi Calcutta bölgesinde gerçekleşti.¹⁶ Fakat, çalışmanın ilerleyen kısımlarında görüleceği üzere, satinin yasaklanmasından sonra yani Satinin Yasaklanması Hakkında Kanun çıktıktan sonra da sati uygulaması devam etmiş ve hatta bu uygulama yirmi birinci yüzyıla dek uzanmıştır.

Ağustos 1980'de Jhadli'de, Shekawat Rajput kabilesi üyesi 16 yaşında genç bir kadın olan Om Kanwar, Bombay'da kamyon şöförü olarak çalışan 22 yaşında Ram Singh ile evlenerek onun ölümünde, satiyi uy-

¹² Shakuntala Rao, "Woman-as-Symbol: The Intersections of Identity Politics, Gender and Indian Nationalism", *Women's Studies International Forum*, Elsevier, Vol. 22, No:3, 1999, s. 319, <http://ac.els-cdn.com>, (E.T. 04.01.2015).

¹³ Lata Mani, "Contentious Traditions: The Debate on SATI in colonial India", *Cultural Critique* No.7, The Nature and Context of Minority Discourse II, University of Minnesota Press, Autumn 1987, s. 119, <http://www.jstor.org/stable/1354153>, (E.T. 30.12.2014).

¹⁴ Mani, "Contentious Traditions", s. 119.

¹⁵ Mani, "Contentious Traditions", s. 119.

¹⁶ K. Sangari ve S. Vaid, "Sati in Modern India: A Report", *Economic and Political Weekly*, Vol. 16, No. 31, Aug. 1, 1981, s. 1285, <http://www.jstor.org/stable/4370069>, (E.T. 31.12.2014).

gulayacağına dair ani bir karar aldı.¹⁷ Çift sadece altı ay evli kalabildi ve Ram Singh, Bombay'da olduğu için neredeyse hiç birlikte yaşayamadı, ölümünden önceki birkaç ay boyunca da hasta olduğu için birçok hastanede bulundu.¹⁸ Bedeni Jaipur Hastanesi'nden öğleden biraz önce getirilmişti ve tam yakılma yerine götürülmek üzereydi ki, dul kadın, sati uygulamasına karar verdiğini ve cesedin geri getirilmesini istedi. Bütün köy hazırlıklara katıldı ve olay binlerce tanığın bulunduğu bir alanda gerçekleştirildi.¹⁹ Seyircilerin önerisi üzerine Hindistan cevizi ve odun ağırlıklı dört metre yüksekliğinde odun yığını yapıldı. Sekiz kilometre uzaklıktaki Thoi Polis İstasyonu'nda bulunan polisler bilgilendirilmeye çalışılmışsa da, günbatımında, polisler gelene kadar her şey bitmişti. Altı kişiye ilişkin kanıtlar sonradan kayıt altına alındı.²⁰ Küller, Om Kanwar'ın kendi ailesi ve tanık ifadelerine göre iki yüz bin kişinin katıldığı törenden sonra silahlı gönüllüler tarafından on üç gün boyunca koruma altına alındı. Bir mabet ve hatıra tapınağı inşa etmek için güven oluşturuldu.²¹ Başlı Rıchpal Singh'in çektiği, Om Kanwar'ın eşinin ailesi, Shakewat Rajput kabilesindendi. Diğer Rajput kabilelerinin aksine bu kabilede, primogeniture yani en büyük erkek evlat kuralı geçerli değildi ve topraklar tüm erkek evlatlar arasında eşit dağıtılıyordu. Bundan dolayı, nesiller boyunca pek çoğu, çok zor koşullar altında yaşamıştı.²² Rıchpal Singh tek başına, yıllık tek bir ürün veren ve sulanamayan sadece beş tane arazi parçasının sahibiydi. O ve oğulları orduda hizmete alınmışlardı. Rıchpal emekli oldu ve zor günler geçirmeye başladı. Ekonomik zorlukların, baba tarafından dul ve bir çocuklu bir hala ile evlenen merhum Ram Singh ile başladığı söylenir.²³ Olaydan anlaşılacağı üzere, sati uygulamasında ekonomik sebeplerin de bir hayli önemi olduğu ortadadır. Yaşanmış bir diğer sati olayı ise satının tüm dünya genelinde duyulmasını

¹⁷ Sangari ve Vaid, a.g.e., s. 1285.

¹⁸ Sangari ve Vaid, a.g.e., s. 1285.

¹⁹ Sangari ve Vaid, a.g.e., s. 1285.

²⁰ Sangari ve Vaid, a.g.e., s. 1285.

²¹ Sangari ve Vaid, a.g.e., s. 1285.

²² Sangari ve Vaid, a.g.e., s. 1285.

²³ Sangari ve Vaid, a.g.e., s. 1285.

sağlayan ve tüm dünyanın tepkilerini Hindistan üzerine çeken, Roop Kanwar olayıdır.

Roop Kanwar, 4 Eylül 1987'de Deorala, Rajasthan'da, kocasının cenaze ateşinde yakılarak öldürüldü. Olay, satinin Hindistan'da ülke çapında tartışılmasının ateşini yaktı, Rajasthan'da, bağımsızlıktan bu yana en azından otuz sekiz dul kadının kurban edildiğine ilişkin bilgiler ortaya çıktı ve olayın şamatacı destekçileri, üstü örtülü şeylerin açığa çıkmasını sağladı.²⁴Deorala, nispeten gelişmiş bir köydü. Aile, zengin olmasa da hali vakti yerinde sayılırdı. Roop Kanwar'ın kayın babası, Roop'un da mezun olduğu okulun müdürüydü. Bir Rajput ailesi olarak Rajputlarla sıkı bağlar içindeydiler ve yerel siyasette etkindiler.²⁵ Roop Kanwar, kocasının ölümünden çok kısa bir süre önce evlenmişti. Kocasını ruhsal hastalıklardan acı çekiyordu ve sadece altı ay kadar birlikte yaşayabildiler. Kocasının ölümünden sonra Roop Kanwar'ın satı olma kararı önceden ilan edildi, çünkü satı kamusal bir gösteri idi. Ailesi henüz haberdar olmamıştı.²⁶ Katili işaret eden deliller vardı, bazı komşularının söylediğine göre, Roop törenden önce kaçmıştı ve bir ahırda saklanmaya çalışmıştı ama yakalanıp dışarıya sürüklenmiş ve kendisine birçok ilaç verilmişti. Yine töreni izleyen bazı köylülerin belirttiğine göre, gelin bu tören için gönüllü değildi, 15-20 gençten oluşan bir grup tarafından kaçmasına izin verilmeyecek şekilde tören alanına getirilmiş, kurtarılması için haykırmasına rağmen etrafını saran gençlerin çıkardığı gürültü nedeniyle sözleri sadece çok yakınında olanlar tarafından duyulabilmiş, alevler etrafını sardığında 'Anne!, Baba!' diye çığlık atmış ve son sözleri bunlar olmuştu.²⁷ Yani yansıtılmaya çalışıldığı üzere bu olay gönüllü bir olay değildi. Onu gelin gibi giydirip ateşe atmışlar ve üzerine kütük ve Hindistan cevizi

²⁴ Lata Mani, " Multiple Mediations: Feminist Scholarship in the Age of Multinational Reception", *Feminist Review*, Palgrave Macmillan Journals, No. 35, Summer 1990, s. 33, <http://www.jstor.org/stable/1395398>, (E.T. 31.12.2014).

²⁵ Radha Kumar, " The History of Doing-An Illustrated Account of Movements for Women's Rights and Feminism in India 1800-1990", *Kali For Women*, New Delhi, 1993, s.174, http://dart.columbia.edu/library/DART-0012/against_sati.pdf, (E.T. 31.12.2014).

²⁶ Kumar, a.g.e., s. 174.

²⁷ Uygun, a.g.e., s. 511.

yığmışlardı. Ateşi, küçük kayınbiraderlerinden biri tarafından yakıldı.²⁸ Basın, olay yerine geldiğinde, kendilerini sati alanının korucusu tayin edenlerce istismar edildi ve tartaklandı. Başka bir deyişle bu, satinin planlayıcılarının kendilerine çatışma yaratan bir soru sorulmadan önce bir sıkıyönetim komutanı olarak gördüklerine dair bir delildi.²⁹ Bu son durumda Hindistan hükümeti Roop'u baskı altında tutan aile üyelerine karşı harekete geçmekte tereddüt etti. Devlet yetkilileri tahminen 300.000 kadar başka insanla ile birlikte yanma sonrası on üç günlük sürede (satiden sonra on üç gün boyunca yapılan tören) hazır bulundu ve sonunda satinin övülmesini yasakladı, fakat yanıt çok geç ve çok küçük oldu.³⁰

Olayın başta Hindistan olmak üzere tüm dünyada tepki çekmesi üzerine, Roop Kanwar'ın intiharını destekleyen herkes tutuklandı. Fakat Roop Kanwar idol haline getirildi ve tanrısal bir statüye kavuşturuldu, kendisi için bir tapınak inşa edildi. 1996 Ekim'inde Hindistan Mahkemesi, olayı, sosyal bir gelenek olarak onadı ve Roop Kanwar'ı destekleyen otuz sekiz sanığın hepsi hakkında beraat kararı verdi.³¹ Olayın destekçileri, olayın gerçekten Roop Kanwar'ın, türbesi ziyaret edilen bir Sati Anne (*Rani Sati*) olmak için kendi kararı ile gerçekleştirdiği kendi eylemi olduğunu ve baskıya ilişkin herhangi bir kanıt olmadığını söylediler.³² Roop Kanwar olayı, tüm dünyada çok ses getirmesine rağmen, Hindistan'da yaşanan ne ilk ne de son sati olayı oldu.

Roop Kanwar'ın ölümünden sadece dört ay önce polis, Banwari adında bir kadının sati işlemesine engel oldu ve Pali ilçesinin Bagda köyünde olaya tanıklık etmek için toplanan yirmi bin küsur kişiyi dağıttı. Roop Kanwar'ın ölümünden iki yıl önce Mart 1985'te Jaipur ilçesinde polis, başka bir sati uygulamasını önlemek için göz yaşartıcı gaz gibi araçlar kullanarak olay yerinde toplanmış olan otuz bin kişi-

²⁸ Kumar, a.g.e., s. 175.

²⁹ Kumar, a.g.e., s. 175.

³⁰ Mani, "Multiple Mediations", s. 33.

³¹ Ahmad, a.g.e.

³² Ananya, "Dancing Death by Fire: In Search of Roop Kanwar", *Women and Performance: A Journal of Feminist Theory*, 11:1, s. 82, <http://dx.doi.org/10.1080/07407709908571316>, (E.T. 04.01.2015).

lik topluluğu dağıttı. Oysa sati uygulamasının büyük bir galeyana yol açtığı Roop Kanwar'ın ölümünde hiç kimse engellenmedi.³³ Bu husus da, olayın geniş yankı uyandırmasının sebeplerinden biridir.

Bazı kaynaklarda Roop Kanwar'ın ölüm tarihi olarak 22 Eylül 1987 tarihi verilse de, pek çok kaynak ölüm tarihini 4 Eylül olarak belirtmekte ve bunu yaparken basında çıkan haberlere de yer vermektedirler. Şu durumda 22 Eylül tarihi çok gerçekçi görünmemektedir. Örneğin bir makalede, Roop Kanwar'ın 4 Eylül 1987'de yakılarak öldürüldüğü yazıldıktan sonra, yerel bir günlük gazete olan The Rajasthan Patrika'nın 5 Eylül 1987 tarihli sayısında Roop Kanwar'ın 4 Eylül 1987'de satiyi işlediğinin yazıldığı belirtilmektedir.³⁴ Indian Express'in 6 Eylül tarihli sayısında, Jaipur'da üç kadından oluşan bir organizasyonun bir araya gelip olaydan kaynaklanan şok, kızgınlık ve endişelerini açıkladıkları ifade edilmektedir.³⁵ Makalede 7-10 Eylül tarihleri arasında gergin sessizliğin devam ettiği, hükümetten herhangi bir yanıt veya beyan gelmediği, göstermelik bir jest olarak ilçe idaresinin, aile üyelerine karşı IPC'nin (Hindistan Ceza Kanunu) 306. bölümüne dayanarak dava açıldığı ve Roop Kanwar'ın 15 yaşındaki kayınbiraderi Pushpendra Singh'in tutuklandığı, kızgın ve huzursuz kadın gruplarının giderek arttığı belirtilmektedir.³⁶ 11-12 Eylül tarihlerinde Times of India'nın Jaipur baskısının baş sayfasında Deorala olayının geniş bir şekilde yazılı olduğu açıklanmaktadır. Haberler, Deorala'nın bir hac yerine döndüğünü yazmaktadır. Hayranları binleri bulmaktadır, iş patlaması yaşanmaktadır. Roop Kanwar'ın, ateşin içerisinde kocasının yüzü ile birlikte kendi görkemli bir şekilde gülen yüzünün sergilendiği fotoğrafları binlerce satıldı. Geniş kitlelere dağıtılan el ilanları ile, Roop Kanwar'ın eylemi yüceltildi ve insanların törene (chunri ceremony) katılmaları istendi.³⁷ Olayın büyük bir ölçekte yüceltilmesi için açık hesaplar yapıldı. Bu arada kadın gruplarının çok sayıda soruları

³³ Kumar, a.g.e., s. 174.

³⁴ Sharada Jain, Nirja Misra ve Kavita Srivastava, "Deorala Episode: Women's Protest in Rajasthan", *Economic and Political Weekly*, Vol. 22, No. 45, Nov.7, 1987, s. 1891, <http://www.jstor.org/stable/4377696>, (E.T. 01.01.2015).

³⁵ Jain vd., a.g.e., s. 1891.

³⁶ Jain vd. a.g.e., s. 1891.

³⁷ Jain vd. a.g.e., s. 1891.

yükseliyordu. Örneğin; Roop Kanwar, Maal Singh'e adanmış mıydı?, İstismar ve kınamaya katlanmak zorunda kaldı mı?, Kocasının ölümünden sorumlu tutuldu mu? (*Pati Ko Kha Gai?*), Kendisine ilahi bir güç indiği gerekçesiyle veya çaresizlik sebebiyle sati işleme niyetini beyan etti mi?, Kararından dönmek istedi mi, istedi de izin verilmedi mi?, Yardım için bağırdı da sesi kasten bastırıldı mı? Tüm bu sorular ve benzer pek çok soru daha soruldu. Pek çok bilgi eksiklikleri vardı.³⁸ Makale, devamında pek çok kadın örgütünün harekete geçtiğini ve bu kadın gruplarının çalışmalarını gün gün yazmaktadır. Roop Kanwar'ın yakılması olayında üstü örtülü ekonomik sebeplerin asıl etken olduğu aşıkardır. Roop Kanwar'ın ciddi miktarda altından oluşan bir çeyizi vardır ve öldüğünde çeyizinin eşinin ailesine kalacağı bellidir. Ayrıca toplumsal baskı da satinin işlenmesinde çok önemli bir etkindir. Hindistan'da dul kadınlar çok büyük bir baskı altında tutulmakta ve ömür boyu yas tutma zorunluluğuna maruz bırakılmaktadır. Bu durum Hint ahlak doktriniyle ve reenkarnasyon inancıyla yakından ilgilidir. Burada yeri gelmişken Hint ahlak doktrini üzerinde kısaca durulacaktır ki, sati uygulamasının altında yatan sebepler daha net anlaşılabilir.

Hint ahlak doktrininde kocalar ve eşleri dünyada tanrılar ve tanrıçalar gibi yaşarlardı. Tanrı ve tanrıça olarak birbirlerine aşık ve sonsuz bir bağları vardı. Fakat insan şekline girmişlerdi. Onlar dans edebilir, yiyebilir, aşık olabilir, suç ve günah işleyebilirlerdi. Romantik dünyada şeytani bir yer vardı. Onlar ölebilirlerdi, bu onların zaman zaman, savunmasız insan kılığından çıkıp, kadın veya erkek, bir kertenkele, bir baykuş, bir köpek veya bir insan olarak yeniden doğmaları anlamına gelirdi. Bu, bedeninin önerdiği romantik olasılıklara ödenen bir bedel olmalıydı.³⁹

Hint ahlak doktrininde kocanın ölmesinin maddi olmasından çok metafizik önemi vardır. Hindistan'da geleneksel dulluk, dul kadınla-

³⁸ Jain vd. a.g.e., s. 1891.

³⁹ Richard A. Shweder, "The Astonishment of Antropology", Christopher W. Gowans (Ed.), *Moral Disagreements: Classic and Contemporary Readings*, Routledge Publishing, London, 2000, s. 109.

rın hayatlarını, günahlarının bağışlanması için oruç tutarak, dua ve ibadet ederek, dünyadan elini eteğini çekerek, kutsal metinleri okuyarak geçirmeleri anlamına gelir. Onlara göre dulluk, eski günahlardan dolayı bir cezalandırma idi. Kocanızın sizden önce ölmesi bunun bir işaretiydi, bir sonraki reenkarnasyonunuzun uğruna (dünyaya yeneden gelme), suçluluğunuzdan kurtulma yükümü altındasınızdır. Günahlardan arınmayı ve karı ile koca arasında ebedi birliğin garantisini sağlar, onları gelecekte tekrar doğum döngüsü boyunca tanrı ve tanrıçalar olarak birbirlerine bağlar.⁴⁰ Görüldüğü üzere Hindistan'da dul kalmak zaten başlı başına suçluluğun bir işareti olarak kabul edilmektedir. Yani dul olmak, kişinin önceki hayatında suçlu veya günahkar olduğunun bir göstergesidir ve önünde iki seçenek vardır. Ya ömrünün geri kalanını bu günden arınmak için adeta bir köle gibi yaşayarak geçirecek; ya da merhum kocası ile birlikte ölüp bu günden kurtulacaktır. Aslında bundan başka bir seçenek de kendisine bırakılmamaktadır. Çünkü dul kalan kadına, kocasının cenazesi yakılmadan önce, satının kendisi için daha iyi bir seçenek olduğu vurgulanmaktadır.

Roop Kanwar olayından sonra, görece yakın tarihlerde başka sati olayları da polis kayıtlarına geçirilmiştir. Bu uygulamalardan bir tanesi, Madhya Pradesh eyaletinde 2002 Ağustos'unda Kuttu Bai adında 65 yaşında bir dul kadının işlediği satidir, bir diğeri 2006 yılında 35 yaşında Vidyawati isimli kadının, Utter Pradesh'te kocasının cenaze ateşine atlayarak yanması, bir diğeri Ağustos 2006'da, Madhya Pradesh'in Sager ilçesinde, kırk yaşında Janakrani isimli kadının kocasının cenaze ateşinde yanarak ölümü ve çok yeni diğeri ise Chattisgarh'da yetmiş bir yaşında Lalmati isimli bir kadının 2008 Ekim'inde işlediği satidir.⁴¹

Hint toplumunda sati uygulamaları devam etmekte ve ileriye taşınmaktadır, fakat satının sosyal kötülüğü Hint toplumunda asıllı durmaktadır. Şok edici son olay, yetmiş bir yaşında bir kadının Chattisgarh'da 13 Ekim 2008'de gerçekleştirdiği, gözleri açan sati ola-

⁴⁰ Shweder, a.g.e., s. 109.

⁴¹ Ahmad, a.g.e.

yıdır.⁴² Chattisgarh'ın Raipur ilçesinin Chechar köyünde ikamet eden yetmiş bir yaşındaki Lalmati, kocası Shivnandan Verma'nın cenaze ateşine yeni bir Hint elbisesi (*sari*) giyerek gelmişti. Kocasının bedeni yanmak üzere ve köylüler ayrılmak üzereydi ki; Lalmati, ateşin içine atladı ve dakikalar içinde kül oldu. Lalmati'nin kendi isteğiyle mi atladığı yoksa biri tarafından mı itildiği henüz tam olarak bilinmemektedir. Olay polislerce kayıt altına alınmış ve soruşturması başlatılmıştır. Fakat olay, kırsal Hindistan'da bu tür olayların hala devam ettiğinin göze batan bir örneğidir.⁴³

SONUÇ

Kadın, tarih boyunca ikinci cins olarak addedilen, görmezden ve duymazdan gelinen, şiddete maruz kalan ve çılgınlıklarına kulaklar kapatılan, zekasından şüphe edilen, sadece cinsel bir obje olarak kabul edilip, erkeği memnun etmek için yaratıldığına inanılan, erkeğin malı olup gerekirse erkek öldüğünde onunla birlikte öldürülen bir obje olarak kabul edilmiştir. Bugün dünyanın gelişmiş, az gelişmiş veya ilkel olarak kabul edilen hemen her toplumunda kadına karşı şiddet ve aşağılama olgusu ortak bir özellik olarak yer almaktadır. Avrupa'sında cadı avı uygulamalarını hatırlatmakla yetinmiş olalım. Kadına karşı şiddet, başka formları ile bizim ülkemizde de güncelliğini maalesef yitirmemektedir.

İnsan hakları ihlallerinde kültürel rölativizmin meşrulaştırıcı bir araç olarak kullanılamayacağı artık ispata dahi gerek olmayan bir husustur. Hiçbir kültür, kadının erkek tarafından yakılmasını, erkek terörüne kurban edilmesini haklı gösteremez, böyle bir çaba varsa bu tür çabalar meşru karşılanamaz. Bu tür uygulamaların önüne geçmek için ulusal mahkemeler üzerinde büyük bir sorumluluk yer almaktadır. Onlar bu sorumluluklardan kaçtıkları sürece kültür olgusu hukukun önüne geçecek ve bu uygulamalar meşru kabul edilmeye devam edilecektir. Artık, sati ateşinin kadının gönlünden çıkan ateşle yandığına inanmak ya saflığın ya da kötü niyetin ifadesidir.

⁴² Ahmad, a.g.e.

⁴³ Ahmad, a.g.e.

Mevcut kadın algısının değiştirilmesi, herkesin fakat özellikle tüm kadınların boynunun borcudur. Bizler üzerimize düşeni yapmadıkça da bu anlayışın değişmesi zor olacaktır.

Kaynakça

- Ahmad Nehaluddin, "Sati-Tradition-Widow Burning in India: A Socio-legal Examination" *Web Journal of Current Legal Issues*, (2009) 2 Web JCLI, ftp://207.193.80.9/_JVanHamme/RGS6036/Week%20%20Lecture%201/1_Sati%20Tradition.pdf.
- Ananya, "Dancing Death by Fire:In Search of Roop Kanwar", *Women and Performance: A Journal of Feminist Theory*, 11:1, <http://dx.doi.org/10.1080/07407709908571316>.
- Arıkan Gülay, "Kırsal Kesimde Kadın Olmak", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, Aralık 1998.
- Engineer Asghar Ali, "Status of Muslim Women", *Economic and Political Weekly*, Vol. 29, No. 6, Feb. 5, 1994, <http://www.jstor.org/stable/4400757>.
- Jain Sharada, Nirja Misra ve Kavita Srivastava, "Deorala Episode: Women's Protest in Rajasthan", *Economic and Political Weekly*, Vol. 22, No. 45, Nov.7, 1987, <http://www.jstor.org/stable/4377696>.
- Johnson Pamela S. ve Jennifer A. Johnson, "The Oppression of Women in India", *Violence Against Women*, *Sage Journals*, <http://vaw.sagepub.com/content/7/9/1051.full.pdf+html>.
- Kumar Radha, "The History of Doing-An Illustrated Account of Movements for Women's Rights and Feminism in India 1800-1990", Kali For Women, New Delhi, 1993, http://dart.columbia.edu/library/DART-0012/against_sati.pdf.
- Kumar Virendra ve Sarita Kanth, "Bride Burning", *The Lancet*, Vol. 364, Ek. 1, Aralık 2004, http://ac.els-cdn.com/S0140673604176253/1-s2.0-S0140673604176253-main.pdf?_tid=dc3b1056-a082-11e4-a4e8-00000aacb362&acdnat=1421744643_de1620c0377215bf7f45795f95253347.
- Mani Lata, "Contentious Traditions: The Debate on SATI in colonial India", *Cultural Critique* No.7, The Nature and Context of Minority Discourse II, University of Minnesota Press, Autumn 1987, <http://www.jstor.org/stable/1354153>.
- Mani Lata, "Multiple Mediations: Feminist Scholarship in the Age of Multinational Reception", *Feminist Review*, *Palgrave Macmillan Journals*, No. 35, Summer 1990, <http://www.jstor.org/stable/1395398>.
- Midgley Clare, "Female Emancipation in an Imperial Frame: English Women and the Campaign Against Sati (Widow-Burning) in India, 1813-30", *Womens History Review*, Vol. 9, No.1, 2000, <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09612020000200234>.

- Qadeer Imrana ve Zoya Hasan, "Deadly Politics of the State and its Apologists", *Economic and Political Weekly*, Vol. 22, No. 46, Nov. 14, 1987, <http://www.jstor.org/stable/4377725>.
- Rao Shakuntala, "Woman-as-Symbol: The Intersections of Identity Politics, Gender and Indian Nationalism", *Women's Studies International Forum, Elsevier*, Vol. 22, No:3, 1999, <http://ac.els-cdn.com>.
- Sangari K. ve S. Vaid, "Sati in Modern India: A Report", *Economic and Political Weekly*, Vol. 16, No. 31, Aug. 1, 1981, <http://www.jstor.org/stable/4370069>.
- Shweder Richard A., "The Astonishment of Antropology", Christopher W. Gowans (Ed.), *Moral Disagreements: Classic and Contemporary Readings*, Routledge Publishing, London, 2000.
- Uygun Oktay, *Devlet Teorisi*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2014.
- Vahip Işıl ve Özge Doğanavşargil, "Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız", *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17 (2), 2006.
- Zechenter Elizabeth M., "In the Name of Culture: Cultural Relativizm and the Abuse of the Individual", *Journal of Antropological Research*, Vol. 53, No. 3, Universal Human Rights versus Cultural Relativity, Autumn, 1997, <http://www.jstor.org/stable/3630957>.